

Mosonmegye erdőségei.

Hecke W. nyomán írta Erdödi Adolf.

(Vége.)

Az erdősítés itt, akár oly talajon, melyen már az előtt is erdő létezett, akár ha szántóföldet, rétet vagy legelőt akarunk erdővé tenni, mindig az erdei-mezőgazdaság segítségével létesítetik. Az erdei talajon a tők mielőbb, ha lehet a vágat utáni tavaszkor kiirtatnak; az irtást a munkások alku szerint úgy végzik, hogy oly nagyobb tők fájának, melyek a forda korát többszörösen érték el, $\frac{1}{3}$ részét, a kisebb fácskák vagy bokrok töfáját pedig egészen meguknak tarthassák.

Ha szántóföldet vagy rétet és legelőt erdősítenek, azt fel kell szántani, a mit néha a közbeeső mezei használat bérlője, közönségesen azonban az erdőigazgatóság szokott magára vállalni mely utóbbi esetben a közbeeső használat a legtöbbet ígérőnek engedtetik át. — Az erdőbeni magtermesztésre többnyire a zsellérek vagy a körülfekvő helységek napszámosai vállalkoznak.

Ha a törtés elég jókor eshetik meg, akkor az erdősítés a magvetéssel ugyanazon tavasszal létesül; ha azonban a föld termővé tételével elkésnek, akkor a talaj első nyáron át csak a mezeigazdaság céljaira fordítatik, még pedig tengeri, mohar, vagy köles termesztésre, őszkor azonban vagy jövő tavasszal e tér erdősítése okvetlenül bekövetkezik. Addig míg famagot nem vetettünk a talajt egész kiterjedésében a mezeigazdaság céljaira használhatjuk, azután azonban csak a fasorok 1—1'25 méternyi (3—4') széles közeit. E közőkben tengerit, burgonyát, gyalogpaszulylt, szóval mindig kapásnövényeket szoktak termesztelni.

Talaj és fanem szerint a fasorok már két év eltelte után lépnek zárlatba, mint az ákász, vagy csak több év után; a mezei használat tehát szinte csak 2—3 évre terjed.

A vállalkozók e közbeeső használatért talajminőség és verseny szerint különböző bért fizetnek; az Óvárhoz közel fekvő „Lóvár“ nevű erdőben fizettek egy hektártól:

1-ső évben	17 ft.	40 kr.	(1 holdtól 10 ft.)
2-dik „	10 „	44 „	(1 „ 6 „)
3-dik „	6 „	96 „	(1 „ 4 „)
Összesen	34 ft.	80 „	(1 „ 20 ft.)

Néha a mezőgazdasági használat 3 évnél is tovább tart, csak hogy a mondott időn felül az már igen jelentéktelenné válik s a vállalkozóknak annak fejében ingyen engedtetik át, hogy így a faültetvények földjét legalább még egy évig szellőztessék s annak gyomját kitépják.

Az erdei mezőgazdaság segítsége nélkül itt az erdők ujránvesztése igen nagy bajjal és sok költséggel járna, mert a sokféle gaz és gyom oly buján tenyészik, hogy a fiatal fácskák általa okvetlenül elnyomatnának; vagy pedig csak aránytalan költséggel volnának megmenthetők, az arra fordított összeg, a vágatig való kamatok kamatjával számítva igen jelentékenyvé válván. — Az erdei mezőgazdaság üzése folytán a talaj már e faültetés előtt is megporhanyittatik s a gyökerek sokkal előbb érnek mélyebb rétegekbe, hol az üdítő nedvesség is tovább tartja magát; csak porhanyított földbe hat az eső nagyobb mélységig, ellenkező esetben jelentékeny csapadékok is csak néhány századméternyi réteget képesek megnedvesíteni. — A földnek e porhanyítását és tisztán tartását különben a már ültetett fanövénnyek is élvezik még néhány évig; még pedig ingyen, miután annak a természetendő kapásnövények kedvéért úgy is meg kell történnie.

Mind azon előnyhöz tehát, melyet a fanövénnyek az erdeimezőgazdaság folytán élveznek, a föld azon kimerültségének árán jutunk, melyet a mezei növények természetése okoz. E kimerítése a talajnak azonban először történvén s csak hosszú időközökben ismétlődvén csakugyan jelentéktelenné s veszély nélkülinek mondható.

Az erdőmivelés legnagyobbbrészt vetés, gyakran azonban ültetés által is létesítetik; az utóbbi, főkép a tölgyre, szil és körisre nézve jön foganatba oly években, midőn azok nem teremnek gyümölcsöt, ellenben a majdnem évenként magot termő ákászok vetés útján tenyésztetnek.

A vetésnél szilárd sorvonóval vagy kapával, rossz minőségű talajon 1 méter (3'), jó földön pedig 1.25 méter (4') távolban vetési csatornák nyitattnak; e csatornába szorják a munkások a magot; a tölgy-magot 10 szdm.nyi (4'') a köris magot 4 szdm.nyi (1½'') a szil és ákász magot pedig 2 szdm.nyi (¾'') vastag földréteggel fűdvén. — A tölgy és körisfagagot összel vetik, miután itt az egerek csekély mennyisége annak télen általi eltartására nem kényszerít; a szilmag tüstént megérése után Május végével vagy Junius elején — az ákász mag pedig Aprillóban vették.

Az épen nevezett lombfák többnyire csak mag hiányában ültetnek, a tülevelüeket pedig mindig ültetés által tenyésztik. Az ültetés sorkötelékben történik, melyben a növények egy irányban 1—1.25 méternyi (3—4') a másikkban pedig 0.6—0.9 mét. (2—3') távolban állanak egymástól; a 0.6 mét. (2') sorokból egyes növények később más ültetvények kijavítására vagy újak létesítésére fordíthatók; a vágásbani ideiglenes létezésük átiskolázásnak tekintetvén. Az ültetés tavaszkor történik, még pedig oda igyekeznek, hogy az Marciusban vagy April elején bevégeztessék, ne hogy a talaj kiasszék.

A növényeket általában göröngy nélkül ültetik, az itteni laza föld különben göröngyöket nem is képez; a növénylyukakat közvetlenül ültetés előtt készítik, nehogy a kiemelt föld kiszáradjon. A lyukak betöltése által a növénytér ismét kiegyengetődik, különben a növény körül tányérforma mélyedést is szoktak hagyni, hogy az eső vize oda huzódjék. — A lombfanevendékek sikeres megfogamzása végett azokat csonkanövénykép szokás ültetni, úgy hogy a nevendék hossza a növénynyak fölött csak néhány szdméternyi legyen; a palánták közönségesen a vetés által erdősített vágásokból vétetnek; rézsut a vetés soraira 0.3—0.6 mét. (1—2') széles csikon valamennyi nevendék kiszedetvén; különben e szükséglet a beültetett vágásokból a felesleges példányok kiszedése által is, vagy pedig a növényiskolából földöztetik.

A tülevelüeket, legnagyobb részt a fekete- s melléleg a luczfenyőt is kivétel nélkül ültetik, miután a magoncokat a gaz könnyen elnyomhatná. A növények faiskolában neveltetvén vagy közvetlenül a vetágyból, vagy átiskolázás után 2 éves korukban a vágásba ültetnek. — A magot April vége felé jól készített és erősen megöntözött vetágyakba vetik s 1 szdmtnyi finom földréteggel betakarják. A vetést forró napsugarak ellen óvni kívánván, rözsével betakarják, mely karókból készített 0.5 mét. magasan álló rácsra terjesztetik; a veteménysorok közeit az erdei fenyő tűivel vagy mohával szokás betakarni, miáltal a föld porhanyós és gyomtalan marad; száraz időben a vetágyakat szükség szerint mind addig öntözni is kell míg a csirázás és kikelés megtörtént.

Ily módon az Óvárhoz közel fekvő „Lóvár“ nevű erdőben 0.86 hekt. (1½ hold) nagyságu növényiskolában 4 év óta igen jelentékeny mennyiségű tülevelű palánták neveltetnek. Ezen iskola közvetlen szomszédságában a valahai Feketeerdei (*Schwarzwald*) rét egy része a fentebb említett sorkötelékben fekete- és luczfenyővel ültetett be; éppen úgy a wittmannshofi fensík vagy 17 hektárja (30 hold); a beülte-

tett helyeket ép úgy a faiskolákat is 158 mét. (5') magas sövénnel kellett, azoknak a nyulak elleni megóvása végett, ellátni.

Elegyes álladékok növesztésére a mint már említettett, igen iparkodnak; ez elegyést úgy létesítik, hogy külön fanemeket váltakozó sorokban ültetnek, p. o. 4 sor szilt, 1 sor tölgyet, vagy 4 sor körist, 1 sor tölgyet. Különben ugyanazon sorba is szoktak többféle magot vetni, azok mindenikét sajátos igényei szerint betakarván. Néha meg az egyik fanem vetemény-soraiba más fanembeli növényeket ültetnek. Ez elegyés szabályozása idővel az egyes fák növése és a cél szerint, melyre azokat használni akarandják, a gyérités feladatát fogja képezni. Az erdőgyéritést főkép a gyorsan növő ákászoknál igen korán; t. i. az álladékoknak alig 10 éves korában léptetik életbe, a mi különben csak is oly erdőtlen vidék magas faárai mellett létesíthető, melyek folytán még a legcsekélyebb rözsét is ellehet adni.

És most e leendő erdőknek szerencsés jövőt kívánunk!

A jelen korban ültetett nevendékek fogják egykor a most oly ritka nagymérvű fákat jövő nemzedékek számára szolgálatni és az utódok csak homályosan emlékezendnek az erdők alapítóiról: mi, kik a jelenben élünk s kiknek oly gyakran volt alkalmunk e majdnem kerteszi fatenyésztést örömmel szemlélni, mi örülünk, hogy e sorok által az itteni fanövesztésnek talán tágasb körökben is szerezhettünk elismerést.

Ezt mondja Hecke úr, mi pedig azt kívánjuk neki, hogy sokáig éljen! Adja Isten, hogy szép hazánk valamennyi erdőszeti viszonyait mielőbb oly érdekes és tanulságos leírások útján ismerhessék meg tisztelt olvasóink, a minőt Hecke urnak e cikk kezdetén említett, minden tekintetben igen érdekes munkájából meríthettünk.

Levelezések.

Vaspatak, Január 20-án 1862.

Ime erdők leírása!

A haczaseli vasbányához tartozó erdőterület Erdély délnyugoti részén Hunyad megyében fekszik és körülbelöl 2800 hektárnyi tért foglal el.